
Årsrapport for miljøsertifiseringen

2016

PEFC Norges skogsertifiseringssystem

Innhold

Innledning	2
Miljøpolitikk	2
Miljømål	3
Eksterne henvendelser	6
Internkontrollsystem og avvik	8
Oppfølging av underleverandører (entreprenører)	12
Opplæring	13
Utviklingsarbeid	14

Intertek

Hovedkontor
Svartbekkvegen 1, 2411 Elverum
post@nortommer.no

Tlf: 904 78 000
Foretaksnr. 980 018 709

Innledning

NORTØMMER AS har ved årsskiftet 40 ansatte og tilknyttede medarbeidere, ca 38 årsverk, fordelt på hovedkontoret i Elverum og 15 distriktskontor. Selskapet opererer i alle fylker i Norge med unntak av Nordland, Troms og Finnmark. Skogeierorganisasjonen NORSKOG eier NORTØMMER.

I 2016 omsatte selskapet ca 1,3 mill. kubikkmeter tømmer gjennom PEFC gruppesertifikatet for skogforvaltningen. Det ble også omsatt virke fra skogeiere som er med i annet PEFC gruppesertifikat. Ca 90 000 kubikkmeter ble omsatt for skogeiere som er med i selskapets FSCTM-gruppesertifikat for skogforvaltningen. Disse er såkalt dobbeltsertifisert gjennom PEFC og FSC.

Året bærer preg av innføring av nytt Norsk PEFC skogsertifiseringssystem, inkludert Norsk PEFC Skogstandard (PEFC N02). Det har medført behov for opplæring av ansatte og underleverandører, og innføring av andre ny krav og rutiner.

Denne rapporten tilfredsstiller PEFC N 03 Krav ved gruppesertifisering, krav til gruppesertifikatholder kapittel 5.2.10, der det står at gruppesertifikatholder har ansvar for å «...foreta en gjennomgang og lage en årlig rapport om oppfyllelse av sertifiseringskravene, herunder resultatene fra interne og eksterne revisjoner, og om effekten av forebyggende og/eller korrigerende tiltak».

Miljøpolitikk

I forbindelse med innføringen av PEFC sporbarhetssertifikatet høsten 2014 ble det gjort små justeringer i miljøpolitikken. Det har siden da ikke vært endringer. NORTØMMER AS sin miljøpolitikk, som ble vedtatt av styret, er som følger:

NORTØMMER AS skal synliggjøre sitt miljøengasjement ved å være deltakende i et systematisk miljøarbeid der målet er å forbedre egen virksomhet og tømmerleverandørenes miljøpåvirkning. NORTØMMER AS skal til enhver tid søke informasjon som kan øke kunnskapen om virksomhetens påvirkning av miljøet.

Ved å forplikte oss til å følge norske og internasjonale lover og forskrifter, og allment aksepterte normer for redelig adferd innen vårt virksomhetsområde vil NORTØMMER AS arbeide for en stadig forbedring av utøvende bærekraftig skogbruk. NORTØMMER AS skal søke en kontinuerlig forbedring av sitt miljøsertifiseringssystem, der systemet hele tiden blir vurdert mot ny dokumentert kunnskap.

Våre leverandører skal ha virkeskontrakt med miljøavtale med NORTØMMER AS, eventuelt annen sertifiseringsordning NORTØMMER AS godkjenner. I unntakstilfeller der potensiell leverandør ikke er med i godkjent sertifikatordning, skal vi før kontraktsinngåelse utøve tilbørlig aktsomhet for å bringe på det rene at norsk lovverk ikke er brutt under i den aktuelle skogsdriften.

NORTØMMER AS skal arbeide for en kvalitetssikring av et bærekraftig skogbruk basert på frivillige avtaler med leverandører. Allmennheten skal ha innsyn i dokumenter som beskriver standarder, mål og hovedstrategier for kvalitetssikring av et bærekraftig skogbruk. Gjennom sertifisert system for sporbarhet i hele omsetningskjeden (PEFC Chain of Custody) skal våre kunder og markedet ha trygghet for at produktene vi leverer stammer fra et bærekraftig skogbruk.

For skogeiere hvor det er grunnlag for ytterligere miljøytelser ut over de krav som følger av lovgivning, Norsk PEFC skogstandard og PEFC internasjonale standard for sporbarhet i omsetningen av skogbaserte produkt, skal NORTØMMER legge til rette for frivillig videre utvikling av miljøinnsatsen gjennom gruppesertifisering innenfor Forest Stewardship Council FSC, og omsetning av deres virke gjennom tilsvarende sporbarhets-sertifisering (Chain of Custody). NORTØMMER skal for alt arbeid som gjøres for FSC-gruppen legge opp til at FSC's prinsipper og kriterier blir fulgt.

Miljømål

Det har ikke vært noen endringer i de overordnede miljømålene i 2016. Endringene i 2015 dreiet seg om å bidra til en transparent omsetning av skogsvirke. De overordnede miljømålene er:

NORTØMMER skal gjennom miljøsertifisering av sin virksomhet bidra til en kostnadseffektiv og troverdig kvalitetssikring av de aktiviteter virksomheten utfører.

I tillegg er det et mål at tømmerleverandører som inngår virkeskontrakt med miljøavtale med NORTØMMER tilbys et system som sikrer gjennomføringen av et bærekraftig skogbruk i henhold til norsk PEFC-skogstandard. Utgangspunktet for NORTØMMERs virksomhet skal være:

- *Å følge gjeldende lovverk og andre krav i ISO 14001.*
- *Å følge opp leverandører slik at Norsk PEFC Skogstandard for bærekraftig skogbruk etterleves*
- *At både skogbrukspraksis og sporbarhet vi virkes-flyten er i samsvar med gjeldende krav i lovverk og PEFC*
- *Å ha et åpent forhold til omverden omkring sertifiseringens innhold og resultater*
- *At ulovlig hogget virke eller virke med uklar opprinnelse ikke omsettes*
- *For eiendommer knyttet til FSC gruppen, skal FSC-standard for skogforvaltning og sporbarhet implementeres*

Spesiell innsats skal bli gjort på de felter hvor den foretatte miljøeffektanalysen og risikovurdering viser at forbedringspotensialet for miljøkvaliteter er størst.

Nye konkrete delmål ble formulert våren 2016. Daglig leder var med i arbeidet. Delmålene, og status for oppnåelse er:

NORTØMMER skal arbeide for at entreprenører, tømmerleverandører og meglere har oppdatert kunnskap om miljøkrav, og hvordan disse kan etterleves.

- *I 2016 skal vi gjennomføre minst 5 kurs for virkeskjøpere, tilknyttede entreprenører og interesserte skogeiere i praktiseringen av den nye Norsk PEFC Skogstandard.*
- *I løpet av første halvår 2017 skal vi ha gjennomført kurs for alle egne medarbeidere og tilknyttede entreprenører*

Intertek

Hovedkontor
Svartbekkvegen 1, 2411 Elverum
post@nortommer.no

Tlf: 904 78 000
Foretaksnr. 980 018 709

- *I samarbeid med Norsk Skogsertifisering AS, innen utgangen av 2016, utarbeide en ny versjon av Felthåndboka for praktisering av kravene i den nye Norsk PEFC Skogstandard*

Målet adresserer bl.a. kravpunkt 8 i PEFC N 03 om krav til kompetanse hos skogeier, entreprenør/skogsarbeider, funksjonær og ledelse» og tilbud om opplæring.

Status: Det er per 1. februar 2017 utviklet kursmaterieill i form av en Power Point presentasjon av alle kravpunktene og praktiseringen, og gjennomført 7 kurs. Skogstandarden trådte i kraft 1. februar 2016. Regionen Østfold gjenstår, og vil bli dekket opp 1. kvartal 2017. Felthåndboka ble utviklet med medvirkning fra utvalgte virkeskjøpere og skogforvaltere. Den ble trykket i januar 2017.

Videreføre arbeidet for å få lettere tilgang til ekstern og oppdatert miljøinformasjon fra ett felles nettsted som har all informasjon det forventes at næringen hensyntar. Bidra til at relevant informasjon unntatt offentlighet blir gjort tilgjengelig gjennom passord-beskyttet innlogging på Skogportalen i Kilden

Målet adresserer faren, ved hogst og andre skogtiltak, for å påvirke negativt viltbiotop og andre biologisk viktige områder. En enklere tilgang til kvalitetssikret informasjon vil føre til en mer effektiv planlegging. Kravpunkt 22 om hensyn til Rovfugl og ugler i Norsk PEFC Skogstandard vil bli lettere å innfri.

Status: i 2015 bidro vi til utvikling av Skogportalen, i regi av NIBIO, PEFC Norge og Landbruksdirektoratet (3 arbeidspakker). Skogportalen ble lansert oktober 2015.

Det arbeides ved NIBIO med produksjonslinje for behandling og innlesing av nøkkelbiotop-data (MiS), der sertifikatholdere i en applikasjon skal løpende kun legge inn nye biotoper og endre eksisterende.

I Skogportalens - Kilden fase II var det ønsket et kartlag «Sensitive arter» tilgjengelig for utvalgte brukere, slik at data fra flere kilder blir kvalitetssikret og filtrert for relevans, nøyaktighet etc. Det arbeides med tekniske løsninger, inkludert sikkerhetsløsninger. Videre utvikling er avhengig av tilstrekkelig finansiering og prioritering hos NIBIO.

NORSKOG skal være testbruker av en innsynsløsning i regi av viltseksjonen i Miljødirektoratet 1. halvår i år. Bakgrunnen er nye retningslinjer for håndtering av sensitive artsdata, vedtatt i juni 2016. Denne skal muligens integreres i Skogportalen.

Det er fortsatt en utfordring for skogbruket at tilgang til sensitive data ikke er særlig strømlinjeformet, og at informasjon ligger hos flere instanser og databaser. NORTØMMER's miljøledelse har p.t. innsyn i data for arter unntatt offentlighet («sensitive arter»). Vi har fått data fra Fylkesmennene og Miljødirektoratet. Disse er integrert i planleggingsverktøyet MiljøGIS. Vi har godt samarbeid med enkelte ornitologmiljø, og legger inn nye lokaliteter i vårt MiljøGIS, når vi får informasjon.

Tilpasse miljøstyringssystemet til ny struktur og nye krav i ISO 14001

I PEFC N 01 kap 11 stiller PEFC Norge krav om at sertifikatholdere i Norsk PEFC skogsertifiseringssystem skal være sertifisert etter miljøstyringssystemet ISO 14001.

Status: Ny ISO 14001 standard er gjort gjeldende og skal implementeres i organisasjonen i år. Miljøledelsen har deltatt på kurs i regi av akkreditert sertifiseringsorgan om endringene i standarden, hatt kontakt med revisor om hva det hovedsakelig vil innebære, og kort presentert relevante hovedendringer på en samling. For NORTØMMER dreier det seg om krav om «å forstå organisasjonens kontekst», «forstå interesse-partenes behov og forventinger», og å stille klarere krav til underleverandører (f.eks. skogsentreprenører).

Styrke kunnskapen og følge opp HMS-ansvaret i skogen, gjennom vektlegging i fagsamlinger og interne revisjoner.

Det er krav i Norsk PEFC Skogstandard (kravpkt 2) om Arbeidskraft og sikkerhet om at lovkrav inne HMS følges opp, bl.a skal arbeid med skogtiltak avtales skriftlig. PEFC N 03 om gruppesertifikatholders internkontrollsystem nevner ISO 14001 krav til oppfølging av f.eks. skogsentreprenører.

Status: Målet ble videreført fra 2015.

Under internrevisjoner sjekker

NORTØMMER rutinemessig de viktigste sikkerhetsreglene, spesielt der entreprenør er med. Sjekklister er videreutviklet.

I 2015 medvirket NORSKOG konsulenter til at HMS ble et tema i ny utgave av Skoghåndboken. Innholdet ble til i samarbeid med Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) og Skogkurs. Regler for lagring og transport av drivstoff (anleggsdiesel), herunder merking av flyttbare tanker, er det fortsatt uklart rundt. Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) er i ferd med å avklare. HMS er en viktig del av opplæringen i Norsk PEFC Skogstandard.

NORTØMMER har utviklet maler for skriftlige avtaler med entreprenører, der HMS-krav blir understreket. Vi er i ferd med å spesifisere krav til entreprenører, bl.a. som følge av krav i ny ISO 14001.

Bedre gjennomføringen og oppfølgingen av hogsttiltak ved å stille krav til at alle nye entreprenører med fast avtale med NORTØMMER skal ha GPS tilkopledd digitalt kart i maskin under drift

- *Innen utgangen av 2017 skal 75 % av alle maskinlag/entreprenører som er tilknyttet NORTØMMER ha digitalt kart tilkopledd GPS under drift.*
- *Innen 1.10. 2016 skal alle med GPS i maskin etter endt drift returnere driftskart med track-log og hensyn avmerket, slik at sluttresultat av drift kan dokumenteres bedre (på litt sikt skal NORTØMMER vurdere tilslutning til et mer helhetlig digitalt plan- og gjennomføringsverktøy integrert med det nye virkeshandelssystemet).*

Delmålet imøtekommer kravet i PEFC N 03 pkt. 7.3 om oppfølging av underleverandører. Målet ble formulert for å forebygge risiko for skade på biologisk viktig område under skogsdrift, og å bedre kunne dokumentere og kontrollere resultat av skogsdrift.

Status: I 2014 ble arbeidet NORTØMMER systematisk med å redusere omfanget av feilhogster som skyldes feil-navigering. Brukermanual for ulike kartløsninger koplet mot GPS er videreutviklet i 2015 og 2016.

Internrevisjoner og ekstra «dokumentsjekker» fokuserte på retur av PO-skjema med driftskart og sporlogg etter endt drift. Det kom som følge av et avvik gitt under ekstern revisjon i mai. Dokumentsjekken viste at sporlogg ble returner for anslagsvis 70-80 % av driftene.

Sikre av nye krav til landskapsplan blir overholdt ved å skaffe oversikt over planbehov og tilby leverandører oppdatering:

- *Innen utgangen av 2016 skal vil oppgradere malen/disposisjonen for landskapsplaner og revidere oversikten over landskapsplanbehov og planstatus for leverandører i vår PEFC-gruppe*
- *Innen utgangen av 2017 skal vil ha tilbudt og alle leverandører å bistå ved utarbeidelsen av ny landskapsplan (ved behov) eller oppdatering: Vi skal ha bistått i oppdateringen av minst 15 landskapsplaner.*

Delmålet ble satt for å følge opp PEFC N 03 pkt. 5.2.4 om gruppesertifikatholders ansvar for å veilede gruppe medlem slik at de kan oppfylle kravene i Norsk PEFC Skogstandard. Kravet om landskapsplan er i standardens pkt. 3 om Planlegging i skogbruket.

Status: NORSKOG bistod 2 skogeiere med å lage ny landskapsplan og 1 med å oppdatere eksisterende. Nytt innhold er bl.a. en avvirkningsstrategi, en investeringsstrategi, og kartlegging av områder med spesielle fare for erosjon og ras. Vi informerer skogeiere med behov om detaljene i kravpkt 3 gjeldene landskapsplan, og sender ut veilederen «Landskapsplan i skogbruket», utgitt av NORSKOG og Prevista i 2002.

Vi ser av revisjoner 2016 at det er svært få tilfeller av virkeskjøp uten påkrevd landskapsplan. Nye landskapsplaner oppfyller målet om oppgrader «mal/disposisjon».

Eksterne henvendelser

NORTØMMER legger vekt på å ha et åpent forhold til omgivelsene og besvare henvendelser og på en ryddig måte. I 2016 ble det registrert 19 stk. 9 av disse er å regne som klager. Tabellen viser detaljer:

Intertek

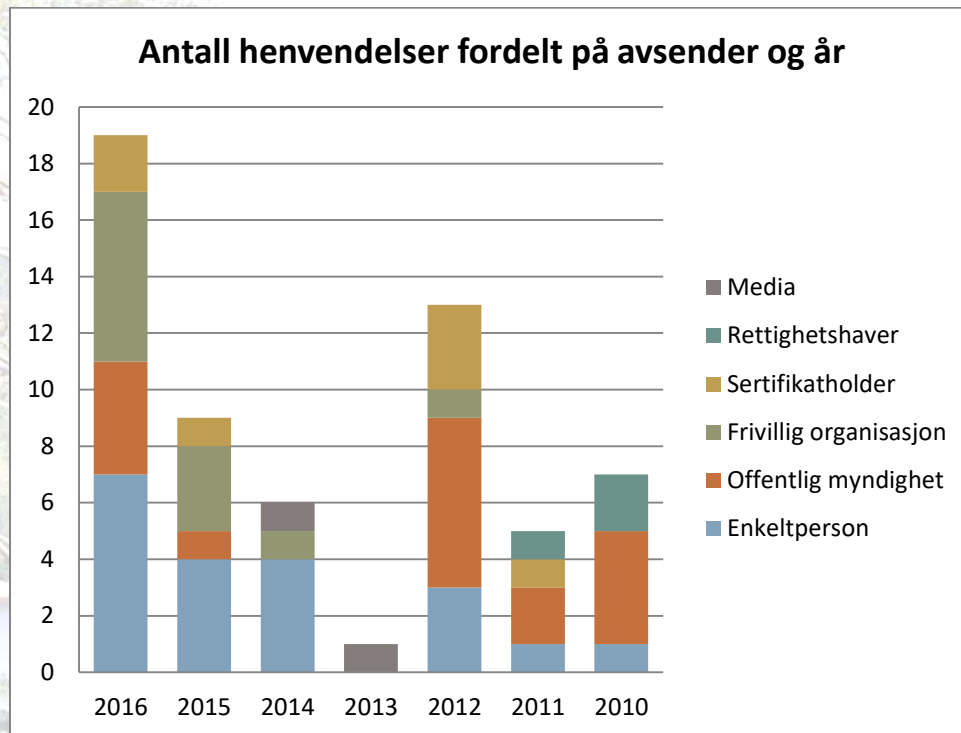
Hovedkontor
Svartbekkvegen 1, 2411 Elverum
post@nortommer.no

Tlf: 904 78 000
Foretaksnr. 980 018 709

Dato	Avsender						Spørsmål/sak	Oppfølging
	Offentlig	Rettighetsh.	Media	Interesseorg	Enkeltpers	Sertifikatol.		
07.01				x			Ønsker innsyn i dokumentasjon på planlegging og gjennomføring and skogsdrift, samt info om sertifiseringsorgan.	Virkeskjøper sender driftskart. NT info. om sertifiseringsorgan.
25.01	x	x					Klage fra skogeier via Fylkesskogmester på kjøreskader og erosjon/avrenning drift 2015	Vurdering mot PEFC krav. Klagesak 2016, avklart, forlik.
14.02				x			Klage på manglende informasjon (sak 1). Klage på gjennomfør. (LLT, kantsone, kjørespor)	Gjennomgås under revisjon m. ekstern revisor. Klager invitert med.
29.04					x		Spørsmål om hogstform opp mot fjellet + hensyn til tiurleiker Krødsherad	Svar fra TD om kommunalt vedtak vernskoghogst mv.
12.05					x		Håndtering av sensitiv artsinfo. – sak basert på «case» fra Buskerud.	Ikke NORTØMMER-drift. Svar på problemstilling, rutine sendt.
19.05					x		Spørsmål om drift som berører ørnereir, om det er NORTØMMER-drift	Besvart. Ikke NT drift.
08.04						x	Sjekk av MiS-registrering på eiendom i Hedmark. Purring kopiert til NT 29.04.	NT svarer og avklarer ansvar. Etter-registrering gjennomføres (livsmiljø med funn/element o. inngangsverdier finnes ikke på eiendom)
20.06					x		Forespørsel om ansvar, kjørespor e. drifter Buskerud. En drift pågår, en avsluttet iflg. virkeskjøper.	Bekrefter NT-drift. Klager videre til sertifiseringsorgan. Påstår brudd på PEFC-standardkrav.
08.07	x						Kjørespor e. drifter i Østfold-kommune (policy,status avvikshåndtering, foryngelse – ønsker miljørapporter/PO-skjema m. kart.	Dokumentasjon sendes, skogbrukssjefen orienteres om oppfølging. (se 14.02 over).
26.07					x		Forespørsel om hogst – kantsone, kjøreskader, driftsveibygging u. løyve, landskapsvirkning, hogstform..	Klager orientert om at det ikke er en NT-drift.
06.07	x						Mulig feilhogde MiS. Avdekket ifbm. ny Hadeland-takst.	Virkeskjøper, distriktsansvarlig følger opp mot skogbrukssjef/prosjekt.
19.09						x	Påstand om gjennomhogst i MiS ikke i samsvar med skjøtselsanbefalingene	Orientering fra virkeskjøper om befaring m. biolog i forkant. Påstand tilbakevist.
03.10					x		Spørsmål om praksis ved hogst inntil dyrket mark ifbm. konkret sak i Buskerud-kommune (tømmer kjøp av annen sertifikatholder).	Redegjør i svar, konsulterer sertifikatholder/kjøper. Takker for svar.
12.10	x						Invitasjon til dialogmøte mel. tømmerkjøpere og Naturvernforbundet pga. saker i fylket.	Bekrefter deltakelse. Møter hos FM i Drammen des. 2016.
19.10				x			Klage til Nedre-Eiker kommune på NT-hogst langs tursti. Kopierer klage til NT.	NT's syn meddeles. Tar kritikk på hogst av lauv ad notam. Kommunen støtter NT i tilsvar.
21.10 m.fl.	x		x	x			Ønske om å stoppe hogst i område hvor skogeier ikke har ønsket frivillig vern. Ønsker driftsdokumentasjon.	NT svarer og gir forbedret dok., bl.a. hogstplan m kart. Avklarer prinsipper. Avviser hogststopp. Hensyntar BVO iht. lovverk og PEFC standardkrav.
14.12				x			Hensyn ved lokalitet m gammel skog/død ved, ved hogst i Elverum. Ønsker vurdering av behov for ny nøkkelbiotop	Virkeskjøper svarer. Hensyntar lokalitet gjennom ordinære tiltak (dødt virke står igjen).
16.12					x		Tynning medfører sikkerhetsrisiko for elgpåkjørsler (tog, vei). Spørsmål ved timing av igangsetting stilles.	NTsvarer. Kommunen involveres. Tynninga stoppes midlertidig, utsettes.
28.12				x			Forespørsel drift (kjøreskade,kantsone grøfterensk, LLT mv), Hedmark.	Bekreft mottak epost. Sak under utredning. Avklaring kan kreve befaring på barmark

De 7 enkeltperson-henvendelsene stammer fra to personer. Alle henvendelsene ble besvart innen rimelig tid, og det er kommet purring på sent svar fra 2 avsendere. NORTØMMER bekrefter mottak tidlig, for så å svare mer utfyllende om mulig senest innen 4 uker etter mottak. 5 av henvendelsene ble etter en nærmere vurdering klassifisert som avvik.

Figuren under viser utviklingen i antall eksterne henvendelser fordelt på avsenderkategori:

Antallet henvendelser som er registrert hos miljøledelsen stiger gradvis i perioden, med unntak av 2012 og 2013. Det kan indikere at oppmerksomheten rundt NORTØMMER's virksomhet er økende. Blant avsendergruppene er det enkeltpersoner og offentlige myndigheter som virker å dominere; den innbyrdes fordelingen varierer mellom årene. Andelen henvendelser fra frivillige organisasjoner synes å øke. I 2013 ble det registrert svært få henvendelser. Bemanningssituasjonen internt kan være noe av forklaringen. Den store økningen i henvendelser 2016 skyldes bl.a. et aktivt frivillig overvåkingmiljø i ett av fylkene der NORTØMMER opererer.

Internkontrollsystem og avvik

NORTØMMER vedlikeholder et internkontrollsystem, som består av egenkontroll (den som gjennomfører), internkontroller (den som planlegger/driftsansvarlig) og internrevisjoner (selskapet). For kalenderåret 2016 ble det gjennomført internrevisjoner hos 30 ulike skogeiere. Til sammenligning ble det i 2015 gjennomført 23 internrevisjoner og i 2014 25 stk.

Ekstern revisjon av systemet for miljøsertifisering ble gjennomført av Intertek Certification AB i to omganger i løpet av en 6-dagers periode i mai 2016. En sammenfattende rapport fra revisjonen av systemet for skogforvaltningen er tilgjengelig på www.nortommer.no.

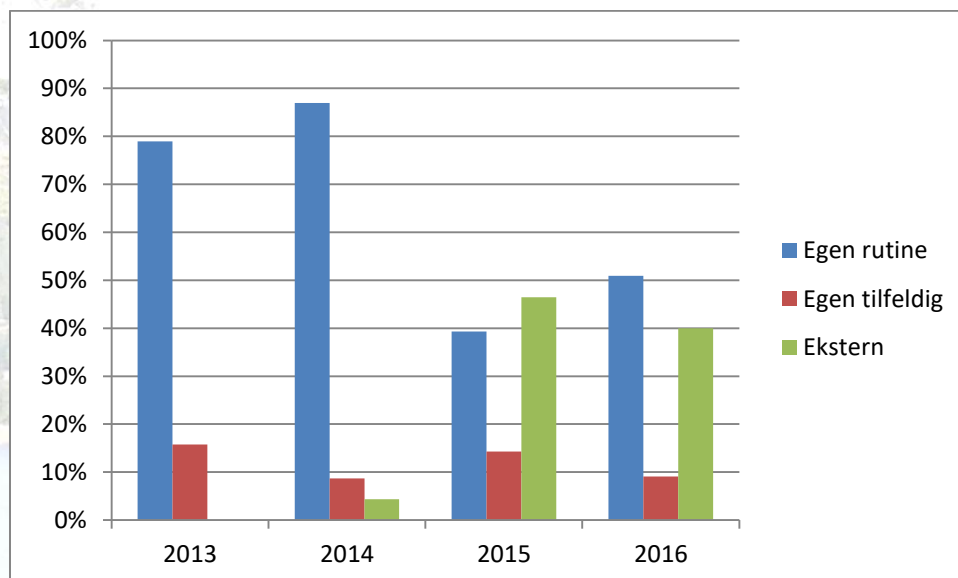
I 2016 ble det ført totalt 55 enkeltavviksskjema. Flere av disse er gjentak/oppretholdelse av avvik registrert tidligere (under håndtering/lukking), f.eks. entreprenørs manglende

tilbakemelding på maskintype, ansatte og kompetanse (skjema «Entreprenørinformasjon»). Tabellen viser antall registrerte enkeltavviksskjema i perioden 2013 – 2016.

2013	19
2014	23
2015	28
2016	55

Det høye antallet i 2016 avspeiler ikke økende mengde avvik fra standarden, men heller en tettere oppfølging fra eksterne aktører og av at interne rutiner blir etterfulgt.

Figuren viser utvikling av den prosentvise fordelingen av avvik fordelt på identifisering:

Omtrent halvparten av avvikene i 2016 ble avdekket gjennom internrevisjon av leverandører. I kategorien Ekstern er avvikene gitt av ekstern revisor med. En ser at andelen som identifiseres løpende av de som planlegger eller utfører skogtiltak er lav i hele perioden. De siste årene har eksterne interesseparter avdekket en økende andel av avvikene.

Alle avvik blir klassifisert i forhold til hvilket regelsett de beskriver brudd eller mulig konflikt med. Dette er klassifisert som følger:

PEFC skogstandard – Dette er den omforente standard for bærekraftig skogbruk, tidligere omtalt som Levende Skog standarden av 2006 med senere presiseringer.

Lovverk – Dette er direkte lovbestemte krav.

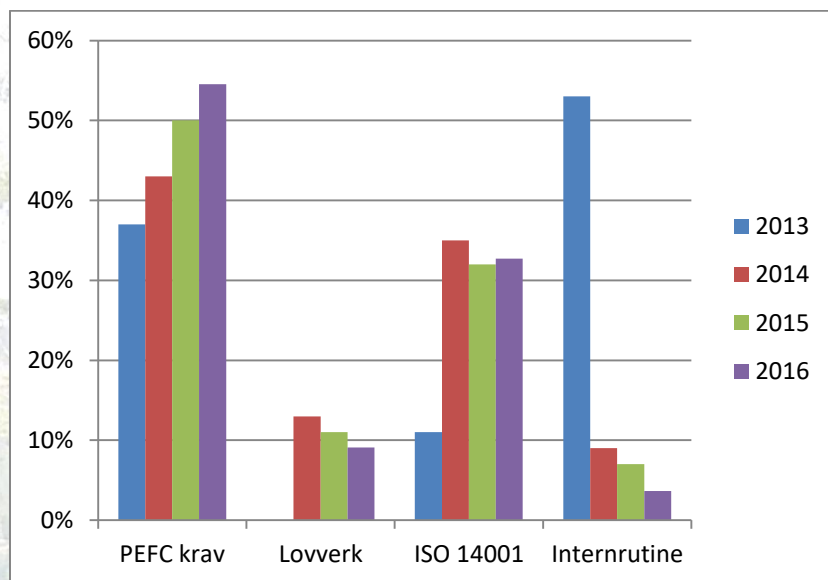
ISO 14001 (2004) – Dette er det grunnleggende regelverket for sertifiseringen og miljøstyringssystemet for å redusere risikoen for feil.

Sertifiseringsrutine – Dette er rutiner vi har satt opp for å dokumentere og følge opp de ulike krav, og redusere risikoen for feil.

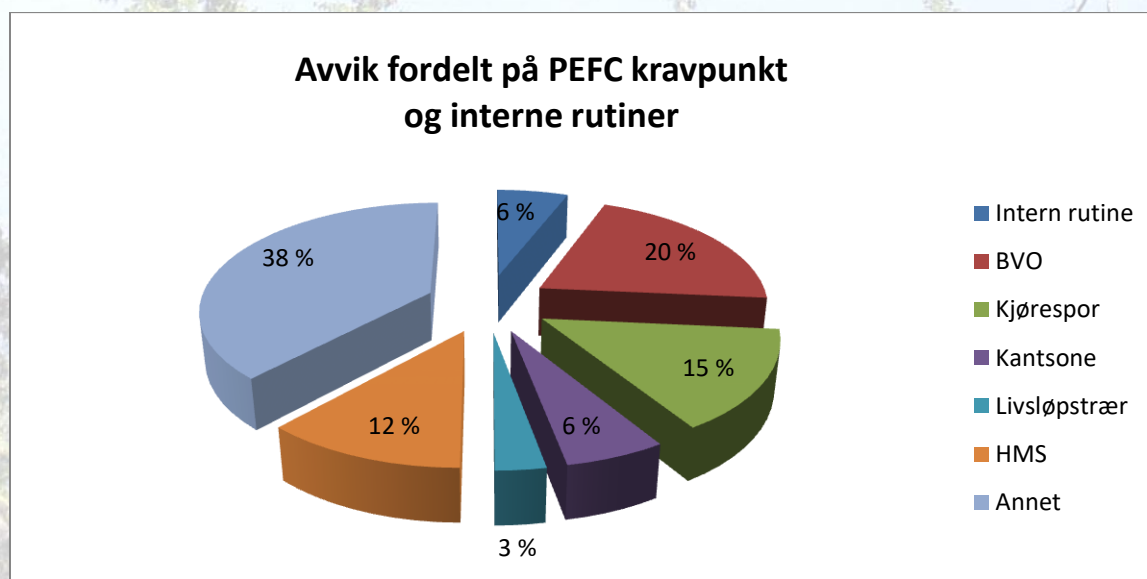
Selskapet kan ha avvik fra flere regelsett samtidig. F.eks. kan manglende eller mangelfullt dokumenterte livsløpstrær være brudd på Norsk PEFC Skogsertifiseringssystem, lovverk,

(ISO 14001), og skyldes brudd på interne rutiner. Noe av endringene i fordelingen over år kan skyldes ulik vurdering av klassifisering. For 2016 er det gjort en skjønnsmessig vurdering, men f.eks. brudd på kompetansekrav, dokumentasjonskrav (PO-skjema drift) og for sen oppretting av sporskader, er klassifisert under «PEFC-krav».

Figuren viser utviklingen av den prosentvise fordelingen av avvikene fordelt på regelsett for perioden 2013 – 2016.

Figuren under fordeler bruddene på PEFC-standarden og interne rutiner i 2016, mer detaljert på ulike kravpunkt i standarden:

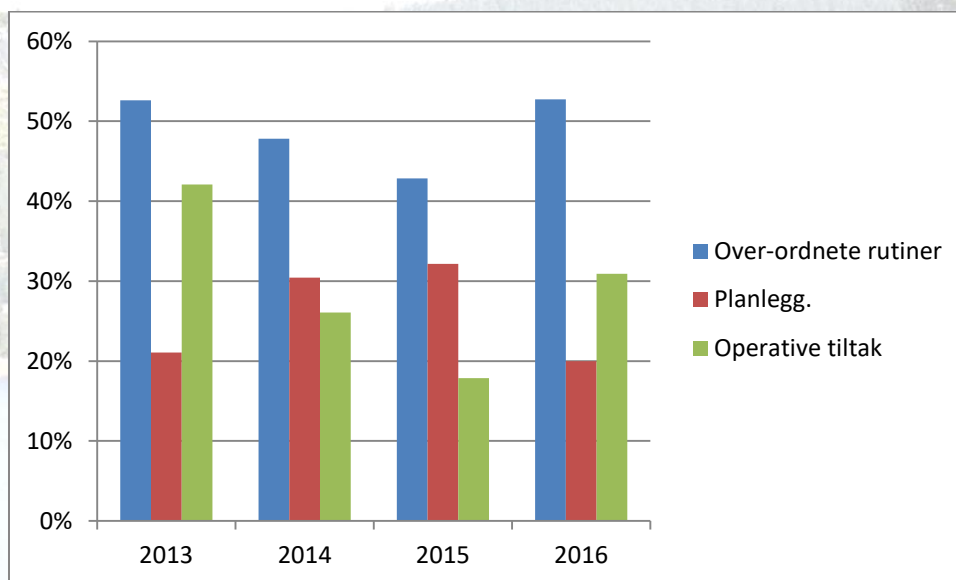
Avvik fra bestemmelsene om biologisk viktige områder (BVO) har en relativt stor andel fordi de berører både brudd på planlegging (hogst uten nøkkelbiotopregistrering på eiendom, mangelfull merking/navigering) og mangelfull dokumentasjon. Det var 2 tilfeller av hogst like

over grense og ett tilfelle av hogst av hele nøkkelbiotopen i 2016. Ingen av avvikene førte til at biologiske verdier gikk tapt, eller ble vesentlig skadet.

Manglende sporoppretting går igjen i kategorien kjørespor. Halvparten av sakene er meldt inn av eksterne. Et fåtall skyldes uklare avtaler om ansvar og gjennomføring (muntlig). Brudd på kravene rundt livsløpstrær ved hogst ble registrert ved ett tilfelle.

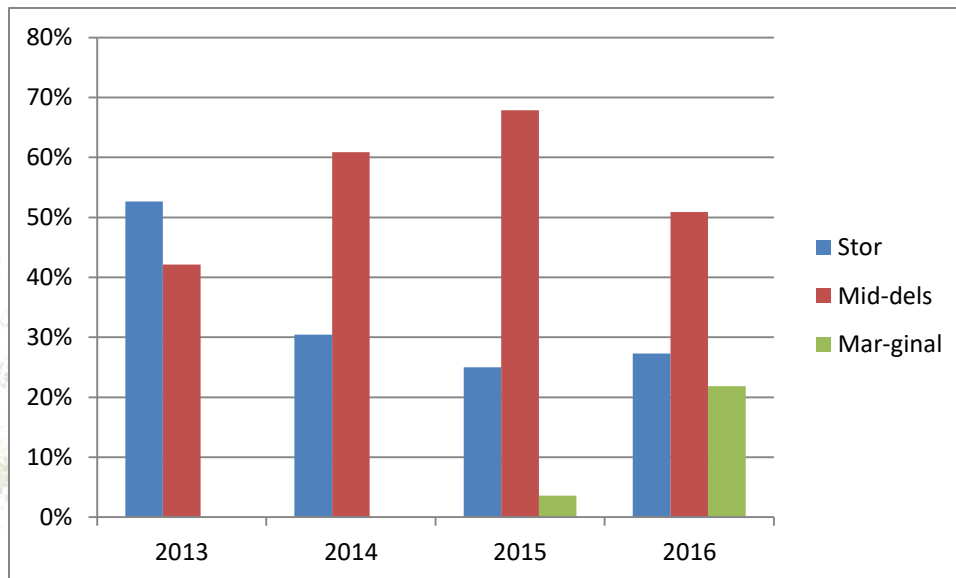
«HMS-bruddene» dreiet seg hovedsakelig om manglende merking og vedlikehold av mobile drivstofftanker «Annet» går på kompetanse om PEFC-krav hos nøkkelpersonell, PO-skjema dokumentasjon mv.

Fordeles avvik på aktivitetsområde er de fleste knyttet til overordnede regler og rutiner. Eksempel er a miljøavtalen ikke ble sendt ut med virkeskontrakten, svikt i kommunikasjonsrutine, brudd på kontraheringsrutiner VSYS. Figuren viser fordelingen av avvik på aktivitetsområde for perioden 2013-2016.

Kun 5 avvik skjedde i forbindelse med operative tiltak. Men igjen, her kan en gruppere brudd i flere kategorier. Kvist som ble lagt i tursti kan skyldes brist på planleggingen eller uoppmerksomhet under drift (oppdaget internt, tilfeldig).

Avvikene er gruppert etter alvorlighetsgrad. Det er her ikke benyttet de samme begrepene som i nytt dokument PEFC N03 Krav til gruppesertifikatholder, men kriteriene er i hovedsak tilsvarende. Brudd som har vist seg gjentakende (f.eks. manglende miljøavtale vedlagt virkeskontrakt, manglende PO-skjemaflyt, brudd på kommunikasjonsrutine) og forhold som potensielt kunne føre til alvorlig miljøskade, er gruppert som alvorlige.

Det er vanskelig å sammenlikne mellom år. Utvalget er for lite for noenlunde sikkert å kunne kommentere trender. Det noe økte antall enkeltavviksskjema registrert i 2015 og spesielt 2016 kan skyldes at vurderingen og høyere aktivitet på internkontroller og oppmerksomhet fra eksterne.

Ekstern revisor hos vårt sertifiseringsorgan fant 8 avvik i 2016. Et alvorlig «samleavvik» – mangelfull planlegging, gjennomføring og dokumentasjon av skogtiltak, ble avdekket. Graderingen skyldes manglende lukking av tidligere tilsvarende avvik tidligere. Sertifiseringsorganet fant at styringen med entreprenørene var mangelfull.

Avvikslukkingen her innebar bl.a. en ekstra «dokumentsjekk» hos utvalgte virkeskjøpere, der en gjennomgikk PO-skjemaflyt og dokumentasjon, virkeskontrahering (med miljøavtale og andre vedlegg), samt avtaler med entreprenører. Kontrollen fant forbedringsmulighet rundt dokumentasjon av internkontroller (sluttresultat av drifter), at en noe for lav andel av entreprenørene hadde tegnet skriftlig avtale med NORTØMMER, men en klar forbedring av dokumentasjon på entreprenørs gjennomføring av drifter (egenkontroll) med sluttresultat vist på kart og ved retur av sporlogg.

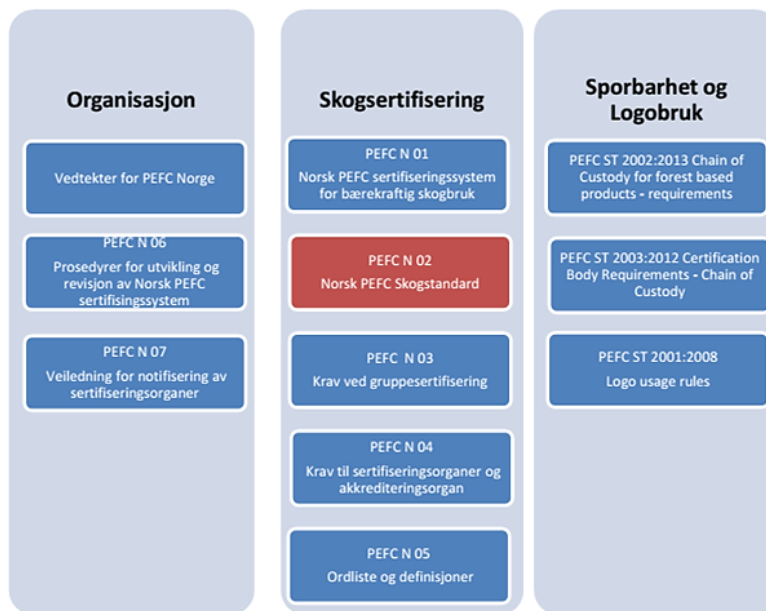
Oppfølging av underleverandører (entreprenører)

NORTØMMER har hatt satt fokus på styring og oppfølging av entreprenører, med tanke på avtaleforhold, krav til kompetanse, mm. Sertifiseringsorgan påpekte mangler under revisjonen, og Norsk PEFC Skogstandard 2016 presiserer krav mer tydelig, bl.a. i kravpunkt 2 Arbeidskraft og sikkerhet (også kriterium ISO 14001 4.3.2, 4.4.2, 4.4.6, PEFC N 03 pkt. 7.3).

Det sentrale entreprenørregisteret er oppdatert med kontaktinformasjon, grad av tilknytning, teknisk maskinutstyr, kompetanse hos ansatte, tidspunkt for siste internrevisjonsbesøk, status på HMS, mv. NORTØMMER har utviklet avtalemaler, og hadde ved årsskiftet tegnet skriftlige avtaler med 70 av de rundt 100 ulike hogstentreprenørselskapene, som figurerer i vår entreprenøroversikt. Brorparten av de tilknyttende entreprenørene har en grad av frihet til å ta oppdrag for andre tømmerkjøpere.

Opplæring

Innføring av nytt Norsk PEFC skogsertifiseringssystem og spesielt Norsk PEFC Skogstandard, førte til et stort opplæringsbehov. NORTØMMER har samarbeidet med Norsk Skogsertifisering AS om gjennomføring av et kursopplegg. Kurset er en dags gjennomgang av systemet, men vekt på endringene og vår tolkning og praktisering av kravpunkt. Interesserte skogeiere med eget driftsansvar, egne ansatte og tilknyttede leverandører har deltatt.

Det er i alt gjennomført 8 kurs. Skogsjefen i NORSKOG er kursholder. Han satt i arbeidsgruppa som utarbeidet ny skogstandard.

Tabellen under viser antall deltakere i kurs fordelt på distrikt og funksjon.

Region	Entreprenør	Maskinfører	Skog-eier	Skogforvalter	Skogsarbeider	Virkeskjøper	Sum
Akershus/Oppland	9	2	3	4	5		23
Buskerud/Oppland	27	25	2	1	1	8	64
Hedmark Midt/Nord	6	11					17
Hedmark Sør	7	16	4	2	1	5	35
Hordaland	5	8				1	14
Telemark/Vestfold	7	24	7	5	8	1	52
Trøndelag	5	4				1	10
Totalsum	66	90	16	12	15	16	215

I tillegg til gruppene over deltok er mindre antall offentlig skogbruksansatte, medarbeidere i NORTØMMER, virkestransportører. Det gjenstår å holde kurs i distriktene Østfold og Akershus. Kurs i Agder ble gjennomført i januar 2017.

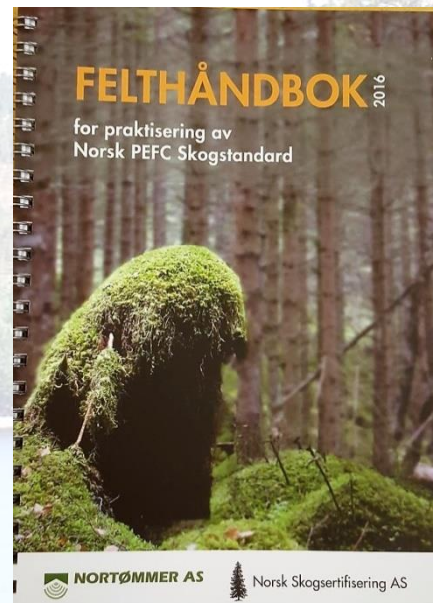
Ansatte i NORTØMMER og entreprenørselskaper er sentrale i gjennomføringen av krav og rutiner. I alt 7 nytilsatte har virkeskjøpere har fått en innføring i Norsk PEFC Skogstandard og interne rutiner knyttet til miljøstyringssystemet.

I 2016 var skogsertifisering ett av flere tema på en intern fagsamling, der alle ansatte deltok. Hovedtema var resultatene fra ekstern revisjon og plan for korrigerende tiltak.

Miljøledelsen deltok på en 1,5-dags kalibreringssamling i august for alle sertifikatholdere. Formålet var å diskutere innhold i ny sertifiseringsavtale, felles overvåking og ajourhold av nøkkelbiotoper, plan med retningslinjer for bruk av ulike skogtiltak, metodikk for kvalitetsvurdering og kriterier for revisjon av nøkkelbiotoper. Feltbefaringen konkretiserte praktiseringen av endrede kravpunkt omkring planlegging og gjennomføring av skogtiltak.

Siste halvdel av 2016 laget NORTØMMER i samarbeid med Norsk Skogsertifisering AS ny Felthåndbok for praktisering av Norsk PEFC Skogstandard 2016. Den ble klar til distribusjon januar 2017, og deles ut til faste entreprenører. Den er også tilgjengelig for salg til skogeiere, skoler og andre som er interessert.

Felthåndboken inneholder de 27 kravpunktene i standarden, forklaring til enkelte kravpunkt, og en konkretisering av hvordan enkelte kravpunkt skal tolkes og praktiseres. Boken er trykket på vannavvisende papir, og kan bestilles hos NORTØMMER eller NORSKOG.

Utviklingsarbeid

Skader etter terrengtransport kan være vanskelig å unngå helt. NORTØMMER mottar klager fra enkeltpersoner og frivillige organisasjoner på kjørespor, som oppleves skjemmende i terrenget.

NORSKOG gjennomførte i 2016 prosjektet «Alternativ sporskadeoppretting», der en så på metoder for å utbedre skader som er enklere og rimeligere enn bruk av gravemaskin.

Lassbærer påmontert en modifisert Drammenslodd ble bl.a. testet, og resultatene var gode, spesielt på bløt mark med mye finstoff i jorden. Utfordringen blir videre å finne en akseptabel modell for kompensasjon til entreprenør.

Styret i NORTØMMER fattet høsten i fjor en beslutning om å ta i bruk det digitale planleggningssystemet «Per&Per». Dette er integrert med virkeshandelssystemet og tilknyttet et GIS med oppdatert areal-, skog- og miljøinformasjon. Systemet vil gjøre kontrahering, avtaleinngåelse (med entreprenør og skogeier), samt planlegging, gjennomføring og kontroll av skogtiltak, mer effektivt. En «feltapp» og en «entreprenørapp» er sentrale komponenter i systemet. Innføringen er et viktig tiltak for å følge opp ekstern revisors klareste påpekte forbedringsmulighet. Systemet utvikles og tilpasses i samråd med Glommen Skog, og er i bruk hos store aktører i Sverige.

Miljøledelsen i NORTØMMER blir fortsatt ivaretatt av NORSKOG. Oppfølgingen av sertifikatene innenfor PEFC- og FSCTM ordningene ivaretas i dag av fire fagpersoner.

Se for øvrig www.nortommer.no for mer informasjon om sertifiseringen.

Oslo, februar 2017

Tormod Dale

Erling Bergsaker